

РИСТО СОЛУНЧЕВ

**Исто е да се
ѝе**

и да се умира

*Има нешто метафорично во семејно, врзано со
неговото умирање заради раѓањето на
плодот, тоа умира за да се роди живо.
Македонецот тоа го знаел и затоа ќе е како
да умира. Еросот којне, минува пај за да
сигне до никогаши докрај Досегливиот.*

и да се умира

Еден српски поет на времето во Македонија слушал како мажи пејачи пеат народни песни. Им поставил во песна само едно прашање: „Дали е исто да се пее и да се умира?“. Ја познал смртта таму кај што се раѓала убавината. Ова е очебиен пример за големината и на уметникот и на оној што ја прима уметноста. Уметноста мора да го потресува битието човеково со својата метафизичка вистина или инаку се сведува на бесмислена разонода или на една од надградбите врз другите нешта во општеството коишто се земаат како негови темели. Кога нашите Стари музицирале тие извршувале сериозни и достоинствени дејства, сериозни како умирањето. А во исто време си „играле“ во слобода како деца. Колкумина од денешните Македонци бараат метафизички вистини во музиката, и колку модерната музика на Македонија е дел од траењето на она што би можело да се нарече македонско искуство на исткајување на облици за битието?

Постои ерос за облик, ерос да се опфати-со-лик битието, она што е да се види (θεορία) како ество на овој или оној начин, како конкретно битие, да про-личи да за-личи, да за-прилега, да добие личносно обележје. Хајдегеровски речено - да се фати битието, истото да се завладее и потоа да се пушти низ конкретен уметнички облик, за да се оцрта како над-владееано битие. Оној народ кој успеал тоа да го стори низ свој оригинален принцип на обликување влегол во историјата, влегол во траењето. Внимавајте! Историјата не е траење на држава, туку траење на облик, на начело на создавање, историјата е преноси на копнењата на еросот. Старогрчкиот полис бил нешто сосем друго од денешното сфаќање на државата. Државата сфатена коко умна артикулација на народноста е нужно придружена со ефектите на репресија врз другиот кој не е ист со мене, кој е раз-личен. А обликот во којшто еросот се вологосува е совршена личност и оттаму не може една личота да биде личота ако раѓа репресија врз друга личота, всушност си противречи на начелото што ја создава.

Светот е мали логоси, семиња на светот како што Св. Максим Исповедник вели. Начелото според кој одреден ерос обликува битие е логос. Дали ова важи само за индивидуите или пак може да се каже и за народите? Иако секоја индивидуа, ако се појде од неа, како уметник создава свој сопствен начин на творење, сепак историјата ја отвораат народите, задачата на донесувањето на логосите на овој свет Бог ним им ја подарува и тука е крај на муабетот. Индивидуата не може да сфати дека логосот е „јазик“, а народ на старословенски е „јазик“. (Со целава приказка околу музичкиот логос јасно упатувам на книгата на Душко Димитровски „За Наша Музика“). Кој им го даде јазикот на современите македонски поети на којшто тие генијално пропеаја? Никако не го измислија тие. Дали современите македонски музичари и композитори се свесни за ваквиот однос на нештата или самобендисаноста ги направи глупави? Тие не се свесни дека секоја музичка фраза па да е и од три тона има смисла само ако е логосна? Значи е врзана за музичкиот логос на некој народ, или пак за музичките идиоми на повеќе народи (рокенролот)? Значи ако македонскиот народ ја отворил историјата со свој оригинален начин на обликување на битието, (на Бога сме му благодарни што ни ја одредил музиката како мегдан во којшто ќе создаваме облици, таа највиша уметност без трошка материја во себе според Шопенхауер, уметност на траењето, создателка на ново време во коешто ја предвкусуваме идејата на вечноста, таа уметност на тивкото умирање), тогаш индивидуата за да биде оригинална во музичкото надвишување во светската култура мора да го научи логосот на својот народ и потоа по мерката на својата дарба да создава уметнички дела кои ќе бидат актуелизирани потенции на логосот.

Вања Лазарова во изведбата на народните песни внесува многу нови нешта кои ги нема во пеењата на селанките, па затоа стерилните етномузиколози тоа го гледаат како некакво извитоперување на народната музика и со тоа покажуваат дека немаат глава за философија ео ipso и за музика. Истото важи и за музичките стилизации и аранжмани на народни ора и мелодии на еден гениј како Пеце Атанасовски, потоа моцартовската инвенција на Тале Огненовски. Тоа е сè еден ист музички логос, кој имајќи ја пред себе отворената историја и времето како хоризонт на битието, си ги остварува потенциите што од навек ги содржи, инаку не би бил логос, семе во светот. Музичарот од Македонија нема друг избор, освен да ги впише во себе конкретизациите на логосот: изворната народна музика, староградската чалгија и источното црковно пеење како култен музички јазик, и со тоа да „влезе“ во логосот, како Тале Огненовски и Пеце Атанасовски, како АНАСТАСИЈА. Но не да преработува народни песни во некаков „етно“ стил, туку да создава снажни музички дела во кои ќе го изразува самиот логос. Тој нема друг избор освен ако „слободно“ не сака да влезе во не-слобода со тоа што ќе компонира на туѓи музички јазици. Гастербјатер и епигон, роб, па и да е најдобар меѓу другите сепак останува роб и ништо повеќе.

Има нешто метафорично во семето, врзано со неговото умирање заради раѓањето на плодот, тоа умира за да се роди живот. Македонецот тоа го знаел и затоа пеел како да умира. Еросот копнее, минува пат за да стигне до никогаш докрај Досегливиот. Еден македонски поет ќе каже: 'има пат од сонот што треба да се мине'. Патот до Бога и Божественоста и самиот е составен од логоси, средби на љубовта, не може а да не нè преобрази. Тивко умираме по тој пат за да не би умреле никогаш. Затоа Старите пееле како да умирале. Миладинов пееше за своето умирање крај езерото, гледајќи ја Божјата убавина и слушајќи го кавалот, знаејќи го она што Жорж Батај ќе го напише: „Јас-то ја достигнува својата особеност и потполна отадестраност единствено во обликот на Јас кое умира“.

